

# CRISUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

## CUPRINSUL:

Inviere... . . . . .	M. M.
Ofrandă de Paști . . . . .	CONST. BORC
Sinceritatea . . . . .	DUMITRU PRADA
Hereditatea ca punct spre eugenie . . . . .	TOMA LUPȘA
Comandamente naționale	FL. STĂNICĂ
Poezia tradiționalistă și poe- zia modernă . . . . .	D. TĂTĂROIU
Din când în când (versuri)	LEONTIN BALȘ
Mi-e dor... (versuri) . . .	DE ȘTEFANIUS
Folklor din Bihor cules de	LUC. MUSTAȚĂ
Folklor din Bihor cules de	LEONTIN BALȘ

## CRONICĂ—RECEENZII

Aurel Cârциumaru: <i>Album pentru tine</i> — <i>poeme</i> . . . . .	ELENA VLĂDESCU
Neagu Rădulescu: „Sunt soldat și și călăreț” — roman . . . . .	GH. M. PĂUNESCU
Dumit. Hinoveanu: <i>Luminișuri în somn</i>	ION BERINDE
Paul Doumer: „Cartea copiilor mei”	
Al. Olinescu: „Milionul lui Pri- chindel . . . . .	FLORIAN STĂNICĂ
† Victoria Blagi . . . . .	* * *

Partea oficială

# INVIERE...

*„Ziua învierii, popoarelor să ne luminăm...“*

Anotimpul florilor și al mireasmelor, anotimpul renașterii firii, cuprinde și cea mai sublimă sărbătoare creștină, Învierea! Aniversarea divinului miracol se sărbătorește de o mie nouă sute treizeci și șapte ani de către întreaga suflare creștină și totuși măreția lui simbolică nu s'a perimat ci, dimpotrivă, a crescut în intensitate. Participăm cu aceiași înfrigurare, în fiecare an, la calvarul suferințelor Mântuitorului. Plângem cu El în grădina Ghețimani, mâncăm împreună cu învățăceii Lui din „Cina cea taină, ni se strânge sufletul de durere la groaznica moarte, pe care un popor, orb și surd în fața Dumnezeirii Lui, I-o pregătește, plângem cu Maria, mama Lui și cu Iosif Arimateianul „cel cu bun chip“ pe mormântul Lui, iar „Învierea“ ne umezește ochii de bucurie. Și totuși, câtă depărtare între viața noastră de ieri, de azi și — sigur — cea de mâine, și Dumnezeieștile Lui învățături. Câtă depărtare între viața de junglă pe care o trăim, mai sălbatică decât a fiarelor și între principiul iubirii pe care Christos l-a propovăduit. În locul iubirii am instaurat domnia răului. Societatea omenească este sguduită din temelii de cele mai teribile convulsiuni, a căror geneză este tocmai depărtarea noastră de Christos. Priviți în jurul vostru și vă veți convinge că dezagregarea morală care a cuprins omenirea este înspăimântătoare. În numele lui Christos se organizează astăzi în Spania acel sângeros masacru fraticid, pe interpretarea falsă a învățăturilor Lui se încearcă azi să se găsească până și justificarea crimei. Iată grozava rătăcire care a cuprins sufletele, iată abisul moral în care cu înconștientă ne adâncim.

Ziua învierii, să constituie pentru noi momentul de reculegere care să ne dea tăria sufletească necesară, pentru a ne reîntoarce de pe povârnișul decăderii morale, pe care din ce în ce mai mult, ne prăvălim.

„Să ne luminăm“. Să ne pătrundem de divinul înțeles al învățătorilor lui Christos și să încercăm a viețui în cinstirea și respectarea lor. Să lăpădăm tot ce e rău în sufletele noastre, pentru a putea deveni „blânzi ca oile și curați ca porumbeii“.

Atunci numai, vom putea spune că l-am înțeles pe Christos și că am respectat poruncile Lui.

Prăznuind învierea Lui Christos să prăznuim și învierea noastră la o viață nouă !

M. M.

---

## Ofrandă de Paști

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Trei colegi din revizoratul nostru, zac pe patul de suferință. Sunt victimele unei maladii care face ravagii în rândurile noastre, pentru că aici își găsește mediul cel mai prielnic pentru dezvoltare.

Tinerii învățători, debili încă depe băncile școlael normale, sau chiar infectați de baccilui lui Koch, trimiși în sate să facă apostolat, în primile zile ale activității lor — fac cunoștință cu mizeria ce stă la pândă căutând să doboare tot suflete tinere. Nutriți de cel mai fanatic entuziasm, se angajează la deștelenirea ogorului și în goana lor după realizări folositoare neamului neștiind de cangrena ce le roade trupul, pe nesimțite li se consumă vloga și cad pradă boalei, de care prea puțini scapă.

Cei cu mijloace bănești au posibilitatea ca să se îngrijească și începând tratamentul la timp, pot să ajungă la o complectă refacere. Cei mai mulți însă, rămân în voia soartei, pentru că mizerul salariu nu este suficient pentru plata suplinitorului (statul achitându-l numai pe 2—3 luni) și pentru ținerea unui regim prin a cărui

aplicare să se contrabalanseze acțiunea microbilor, pentru ca corpul să-și recapete vigoarea ce-l poate ține drept.

În această situație se găsesc cei trei colegi ai noștri. Niciunul dintre ei nu este grav și toți au șanse de însănătoșire.

În revizoratul Beiușului sunt peste patru sute de învățători. Dacă ar contribui fiecare cu câte ceva, s'ar da posibilitatea acestor năpăstuiți a-i soartei, ca să se însănătoșească mai repede și în curând să revină în mijlocul nostru, ca să-și desăvârșească cariera pentru care, în scurtul timp de funcțiune, au dovedit o deosebită vocație.

Zilele mohorâte ce și le petrec, unul în sanatoriul dela Geoagiu, altul doborât în patul din cuibul nașterii sale, celălalt reîntors în satul în care în care a fost trimis să facă apostolat, ar fi îndulcite de frumosul și nobilul gest al colegilor.

Sărbătoarea învierii Domnului le-ar aduce și lor această bucurie dela acei cari nu-i uită și cari din tot sufletul, le doresc însănătoșire deplină. Avem datoria morală de a contribui cu toți la alinarea durerilor ce le frământă corpurile lor, în cari tinerețea mai palpită încă.

Colectarea sumelor se va face prin distribuitorii de salarii, la încasarea lefii depe Aprilie — Cei cari, din diferite motive, vor delega pe alții să le ridice salariile, pot să trimită obolul la revizoratul școlar. Numele binevoitorilor se va publica în revistă, odată cu darea de seamă ce se va face asupra fondului ce va rezulta.

CONST. BORC

---

# SINCERITATEA

*Sinceritatea este cea dintâi  
dintre virtuți.*

*V. Cherbuliez.*

Desigur, timpurile în cari trăim nu se prea pot lăuda, că prețuiesc în deajus virtutea, fiindcă în zilele noastre virtutea este o floare rară. Bogații spun că n'au unde să o așeze, din lipsă de spațiu. Sărăcii se plâng că nu le este de nici un folos. Iar femeile exclamă: „ce să facem noi cu virtutea!“ Tinerții, prea ocupați în vederea radicalelor schimbări de ordin public, socotesc virtutea un lux pe care nu și-l pot permite, mai ales că virtutea reclamă și o osteneală, aceea de a fi păstrată.

Această stare de psihoză denotă, că de și omul ar trebui să fie în toate mințile — *mentis suae compotem*, — el este, încă lipsit de minte — *inops mentis*. Este inexplicabilă tendința, — așa de avidă, — a omului spre perversiune. Fiindcă omul reprezintă, în natură, un *summum de possibilități*, cari se cer a fi închiegate în acțiuni, prin ceea ce este omul în adevăr' prin sinceritate, Prefacerile, cari au loc în momentul închiegării, sunt acte arbitrare, cari au loc datorită influenței puterilor exterioare, fiindcă în existența sa internă omul tinde a imita natura. Aceasta pentrucă, omul în conștiința sa este înrăurit de natură și o urmează, fiindcă natura nu și ascunde formele în plinirile profunde ale fățarniciei etice.

Omul, pe care natura l-a menit să facă lucruri mari, este mai presus de toate înzestrat cu acel suflet deschis față de natură, care-l face să fie sincer. Și sinceritatea este o calitate ce o are omul de a fi liber de orice prefacere.

Evident, toți oamenii au ca materie primă a ființei lor sinceritatea. Dar nu sinceritatea care se numește pe sine sinceră, nu! aceasta e un sărman lucru, o ușuratică și lăudăroasă sinceritate, de cele mai multe ori simplă închipuire, ci o sinceritate adâncă, mare și pură<sup>1)</sup>.

Sinceritatea se probează prin faptul, că fiecare om sincer este, din firea lui, un fiu al rânduieții. Ori fiul rânduieții, este în sine un mic erou, întrucât „este mai puternic acela care se învinge pe sine, decât acela care cucerește o cetate“. Așa că în acest sens, sinceritatea desăvârșită este cea mai înaltă dovadă

<sup>1)</sup> T. Carlyle: Muncă, sinceritate, tăcere, pag. 100.

de vitejie, întrucât prima caracteristică a oamenilor eroici în vreun chip, este sinceritatea. Și de fapt, un „om mare“, este întotdeauna sincer aceasta fiind prima lui condiție.

Dar nu este absolut necesar, ca un om să fie „mare“ pentru a putea fi sincer, nu este aceasta numai decât o necesitate reclamată de natură. Căci oricare om are zilnic prilejul să-și arate curajul, printr'o mărturisire deschisă și o sinceritate fără ocolișuri până în cele mai însemnate lucruri. Orice flu al lui Adam poate ajunge, prin urmare, un om sincer. Nici un muritor nu este osândit să fie un „om nesincer“.

Cu toate acestea, așa de rar se întâlnește, în societate, sinceritatea. Cauza este că o punem pe fugă în dată ce ar vrea să se arate. Ne apropiem de ceilalți oameni cu bănulala în suflet și ne păzim de ei, parcă am merge la luptă. Facem din interlocutorul nostru un adevărat adversar, ori este natural ca el să se posteze în situație de apărare. Trebuie să se știe, înainte de orice discuție, că numai omul sincer poate să recunoască sinceritatea. Ori nefiind noi înșine sinceri, nu va fi — oricât am dori noi, — nici interlocutorul nostru.

Din acestea trebuie să reținem, că cel mai bun mijloc de a face să se nască o calitate la un om este să i-o propunem. Deoarece crezând dintr'odată în sinceritatea lui, — prin acțiunea sincerității noastre îl influențăm, — și îl simim să fie sincer. Pentru aceasta celor sinceri li-se răspunde cu sinceritate, iar cu cei ce știu să se ascundă, te ia-i la întrecere.

Intr'adevăr, sinceritatea nu se predă, ci ea se asimilează prin contagiunea exemplului. Trebuie să fim sinceri față de semenii noștri, pentru ca și ei să fie sinceri față de noi. Să nu spunem, nici să facem nimic, din ceea ce ne-ar îndepărta de principiul sincerității. Fiindcă, dacă ne place sinceritatea la alții și suferim dacă ceilalți sunt lipsiți de lealitate, trebuie să ne străduim a fi noi înșine sinceri și loiali, altfel culegem ceea ce semănăm.

Dar noi nu suntem întotdeauna sinceri, nici în expunerea părerilor noastre, nici în cursul direcțiunilor desinteresate, ci suntem dominați de interesul mereu renăscând al vanității noastre. Deoarece unica noastră preocupare este să ne arătăm grozavi și este îndeans atâta, pentru a da o lovitură adevărului <sup>2)</sup>). Oamenii au mare teamă de a nu apare naivi în ochii lumii, de aceia cu toții țin să treacă de pricepuți, fără să se gândească

<sup>2)</sup>. Dr. Dubois — Educația prin sine însuși, pag. 187—192.

că în această îndemnare nu este, prea adeseori, decât o dorință de prefacere. „Astfel fiecare — caută a fugi neconținut de sine“. (Lucrețiu). Ori ne înșelăm grozav urmărind această prefacere, fiindcă atunci când firea se împotrivesște, zădarnică este toată truda prefacerii, întrucât adevărul tot iese la lumină ca untdelemnul la suprafața apei.

Nici nu se bănușle cătă forță și frumusețe exista în sinceritate. Ea ne dă tăria de a privi situațiile în față, de a spune lucrurilor pe nume și de a ne păstra, — în toate situațiile — spiritul de dreptate. De aceea — prin aceasta — sinceritatea este un puternic element de moralitate. Este o virtute și încă cea mai necesară dintre toate virtuțile, deoarece nici una nu poate exista fără ea. Da! sinceritatea este o virtute cardinală, care dă naștere la alte virtuți. Pentrucă de dată ce suntem sinceri, nu mai putem face rău, afară de erori, căci ne-am expune la muștrările drepte ale celorlalți și ne-am muștra noi înșine îndată ce am recunoaște greșala noastră.

Firește, abaterile din din planul sincerității, ating spiritul de adevăr. Creiază deprinderi mintale regretabile, de cari nu te poți părasi așa ușor, atunci când împrejurări mai serioase ar face sinceritatea de dorit. Căci „dacă o singură dată ne-am abătut dela sinceritate, riscăm să urmăm pe această cale, într'atât ne repugnă de a mărturisi prima noastră greșală“. \*) De aceea este absolut necesar, a ne păstra neatinsă aversiunea pentru minciună. Și cu atât mai mult, cu cât viața de societate încurajază lipsa de sinceritate. Căci această viață autorizează evasivitatea. Iar spiritul colectiv favorizează tendința de a prezenta o ființă închipuită, nu una reală. În aceasta stă rațiunea prefacerii, așa de mult practică în oricare societate omenească.

În societate, sinceritatea este înlocuită prin politeță. Rareori întâlnim în societate sinceritatea, ea prezentându-se numai în cazuri excepționale. Fiindcă în raporturile dintre indivizi politeță și diplomația sunt la modă, iar uneori chiar și egoismul cras. Ori politeță este modul de-a vorbi sau a se purta conform cu obiceiurile unor persoane — zise — bine crescute. Sau cu alte cuvinte, politeță este renegarea convențională și sistematică a sincerității din raporturile sociale. Și deși necontestat o ipocrie, este totuși impusă și laudată.

În această ipostază de ipocrie își urmează omenirea cursul. De aceea întâlnim la ea două morale: morala reală și morala oficială.

\*) Op. cit. pag. 188.

Aceasta fiind situația, nici o nedumerire asupra răutăților cari au loc în societate, nu-și are rațiunea de a fi. Fiindcă societatea, în care sinceritatea n'are loc, este proprietatea naturală a înșelătorului și a înșelăciunilor. Iar mizeria, zăpăceala și minciuna sunt la ele acasă.

Cu totul alta însă ar fi situația în societate, dacă în faptele ca și în convorbirile lor, indivizii ar fi stăpâniți de sinceritate. Această virtute ar prezenta onoarea, probitatea și loialitatea în toate acțiunile de relațiune ale oamenilor. Și ar trebui să placă oamenilor această virtute, pentrucă ea presupune curaj și toți oamenii cred că sunt curagioși. Curajul îți dă tăria de a nu ascunde ceea ce cugeți, după cum îți ascunzi micile diformități prin articole de toaletă. Ce lipșiți sunt însă, în vremile noastre, oamenii de curaj. Căci toate actele omului sunt sub directa influență a spiritului de turmă. Până și durerea — act așa de subiectiv, — se resimte de această influență. Deseori ai ocazia să observi tineri stricați, cari poartă mare grijă, nu se îndrepte, ci să-și păstre un nume de onestitate, precum și oameni caști, cari fac pe vicioșii și mărturisesc succese închipuite, numai pentru a se pune la unison cu ceilalți, atât de mare este frica de gura lumii.

Firește, sinceritatea nu se poate însera în acest, spirit fiindcă ea reclamă oameni, cari se conduc potrivit rațiunii, nu păpuși dirijate de părerea altora. Pentru aceasta, femeia, care raționează mai puțin decât bărbatul, este mai puțin înzestrată cu sinceritate. Da, sinceritatea presupune o maturitate, intelectuală. Unde nu întâlnim sinceritate, e semn că această maturitate a întârziat. Pentru aceasta sinceritatea este o virtute de matur, minciune este arma celor slabi, iar prefăcătoria îndeletnicirea celor naivi. Iată un diagnostic potrivit, pentru a cunoaște starea societății din orice timp.

Din cele de până aci s'a putut constata — credem — destul de evident, că nu avem o idee îndeajuns de clară despre sinceritate. Ea este o necesitate, care se impune peste orice cunoștință. Este o trebuință reclamată de natură, de sufletul omenesc, de vremuri.

Da, timpul cheamă pe omul sincer, dar nu-l găsește. Pronia l-a trimis, însă el a devenit nesincer... Așa sunt oamenii în zilele noastre!



## Hereditatea ca punct spre eugenie

Datele constitutive și esențiale ale individualității le dă cu multă prisosință în prima linie hereditatea. Marea problemă a heredității, a preocupat, preocupă în momentul de față și va preocupa într'un mod și mai serios pe toate națiunile culte cari cugetă serios la viitorul lor. Deși pe tărîm pedagogic noi ne aflăm situați pe o treaptă inferioară multor state, totuși nici noi nu putem rămâne nepăsători față de această capitală problemă și asta cu atât mai mult, fiindcă de studiul biologic al heredității cum și de urmările lui atărnă problema Eugeniei, adică a îmbunătățirii neamului nostru.

Hereditatea este o lege de ordin biologic, lege după care toate ființele înzestrate cu viață, — începând cu cele mai inferioare și până la cea mai superioară, a cărei viață este mai complicată, adică omul — tind să se repețe prin descendenții lor. Hereditatea s'a studiat mai cu seamă asupra caracterului familiar. Caracterul familiar are proprietatea de a se transmite atât fizicește cât și psihologice. În general copiii moștenesc în substanța nervoasă modificată — pe care pe cale hereditară le-a transmis-o părinții, predispoziții latente, în care stă scrisă posibilitatea de viață așa cum a fost trasată și trăită de părinți, ori de moși și strămoși mai îndepărtați. În trecutul îndepărtat, ceea ce a isbit mai puternic și în prima linie, chiar pe antici, a fost hereditatea caracterelor externe și în special a figurei. Datorită heredității copilul seamănă la față și la fizionomie cu tatăl, cu mama sau chiar cu bunicii săi.

La romanii se obișnuia să se întrebuințeze anumiți termeni corespunzând unui cusur hereditar de exemplu: Nasones, Labiones, Buccones, Capitones etc. De asemenea numai pe cale hereditară se poate explica nasul Bourbonilor și prognatismul Habsburgilor. După cum se moștenesc aceste particularități exterioare vizibile, tot așa se moștenesc altele de natură mai puțin isbitoare, cum ar fi de ex. longevitatea. Dacă te ulți cu o oarecare atenție, observi că deasupra unei eventuale familii ar plana o fatalitate o Nemesis inexorabilă, care are grija să scrie numărul aproximativ de ani, ce va trăi fiecare membru. În această privință se cunoaște cazul tipic al Ilustrului Turgot. Să spune că ascendenții lui n'au trecut mult peste 50 de ani și fiindcă el știa că de regulă cam până la această vârstă hotărăște soarta termenul de viață al familiei sale, Turgot de altfel ca omul pre-

văzător îndată se s'a apropiat de temenul fatal, a început să-și reguleze treburile, să-și pună în ordine socoteli și să se pregătească de moarte. De fapt n'a așteptat mult fiindcă el moare la vârsta de 53 de ani.

Invățătorul englez Walker a observat și a constatat că mâinile muncitorilor sunt mai mari ca ale indivizilor din clasele bogate. La fel popoarele sudice au sensibilitatea tactilă mai fină decât popoarele nordice. Incapacitatea de a distinge culorile (daltonismul) este ereditară. Sălbatecii au o vedere mult mai pătrunzătoare decât a Europeanilor. Talentul muzical se poate concepe numai transmis pe cale ereditară. De acest lucru am avut ocazie să mă conving personal. În privința aceasta să ne amintim de cei trei Mozart, cei doi Bethoven și cei peste 120 membri din familia lui Bach. Este de remarcat că, conformația urechii are un aspect, cu totul special la marii muzicanți și compozitori, conformație ce s'a constatat la marele și mult apreciatul nostru muzicant și compozitor G. Enescu.

Unele forme ale memoriei sunt ereditare. Galton cercetând viața a 56 poezi a găsit probe sigure despre dereditate la 40 % dintre ei. Sentimentele ca și pasiunile se pot transmite. Se cunosc familii de erotici, de jucători de cărți de avari. În istorie găsim că transmiterea energiei și a voinței e deseori ereditară cum bine se poate observa în familia lui Alexandru cel Mare, în familia lui Aunibal Barca, Iuliu Cesar etc. Hereditatea caracterului național se constată mai ales la Evrei și la țigani, cari deși împrăștiați aproape pe tot întinsul globului, totuși au putut rezista împotriva influențelor elementelor străine.

Când hereditatea provine dela unul dintre părinți avem o hereditate ce se cheamă imediată. Ea poate proveni și dela tată și dela mamă; în cazul acesta o numim îndoită sau convergentă. Hereditatea atavică provine dela bunici. Cercetarea heredității în neuropsihiatrie a luat un avânt în toate țările civilizate. În Germania există la Institutul pentru studiul amănunțit al creerului dela München și o secțiune care se ocupă cu hereditatea. S'a studiat printre altele creerul lui Lenin. Două exemple de însușirea heredității, acela al călugărului Cehoslovac Mendel care a descoperit regulele heredității și acela al Englezului Galton care plecând dela hereditate a ajuns să desvolte știința admirabilă care poartă numele de eugenie. Mecanismul intim al heredității s'a părut cu drept cuvânt misterios și multe puncte și părți ale heredității rămân încă tainice. Problema heredității e o problemă

celulară. În adevăr toate organismele vii reprezintă un fel de federație celulară sub forma de origine, de unde fiecare celulă are un sâmbure central numit nucleu, înconjurat de o masă semilichidă, conținând o cantitate imensă de particule zise coloidale.

Fecundarea celor două gameți prin cariochinază dă naștere la înmulțirea celulei. Această diviziune face ca dintr'o celulă să relasă acea arhitectură admirabilă a organismului pe care o întâlnim la ființa cea mai umilă și la femele care este — după cum bine a zis Eminescu — prototipul îngerilor din cer. Dintr'o lungă serie de înmulțiri se diferențiază multe sisteme și organe care la un loc realizează edificiul grandios al tuturor ființelor vii. Boalele la rândul au neplăcuta proprietate de a se transmite hereditar. În direcția aceasta sunt de mare însemnătate lucrările lui Morgan, făcute asupra dosofilei.

Transportând cercetările lui Mendel, Galton și ale lui Th. Morgan în domeniul eugeniei, sperăm să avem baze solide nu numai în ceea ce privește studiul teoretic al heredității dar și în aplicațiile practice. Astfel se explică mișcarea de eugenie care a luat un avânt atât de considerabil în diferite țări. Măsurile luate mai ales în America, Italia și Germania sunt și trebuie să fie preconizate de oamenii de stat, care au datoria ca înainte de a legifera să se înțeleagă cu oamenii de știință dela care au plecat de altfel indicațiile necesare de îmbunătățirea rasei în general și a popoarelor căror aparțin oamenii de guvernământ și oamenii de știință.

Numai din înțelegerea armonioasă dintre omul de știință și omul de stat va rezulta o politică, unică în stare să ridice energia unui popor și numai astfel un popor va fi în măsură de a înscrie pagini glorioase în domeniul cugetării omenești.

**TOMA LUPȘA**

---

# Comandamente naționale

Intensificarea vieții românești, în provinciile alipite.

— Urmare —

De când în Transilvania tot mai apar câteva ziare, care, pe cât pot, duc o luptă grea, o luptă de contra ofensivă celor maghiare, o luptă națională, în Bucovina n'avem nici un ziar, în Basarabia — abia unul — în Dobrogea la fel. E odios din partea noastră, din partea statului, să dezertăm cu chipul acesta dela o datorie atât de mare. Această inconștiență frizează direct prostia crasă.

Iată lipsuri ce trebuiesc completate. Ziare, puse sub conducerea sufletelor mari, care să simtă și să volască românește, ziare susținute de români în primul rând, de stat și asociațiile culturale, spre a contra-balansa opera de denigrare la care s'au angajat conaționali noștri. O acțiune românească, pe toate fronturile: economic, financiar, industrial, cultural, pentru a lua din mână străinilor tot ce ne aparține ca bun, ca patrimoniu național, ca națiune dominantă. Este un imperativ categoric, național în primul rând.

Violciunea și puterea de muncă dinainte de unire, perseverența, solidaritatea și penetrația de atunci se cer instaurate aci în aceste părți, din nou, alfel nu ne putem justifica și afirma faptic, creiator existența, prioritatea, nu putem spune că suntem stăpâni la noi acasă.

Nu găsesc lipsită de interes propunerea unui bun cunosător al stărilor din regiunea secuizată, un profesor — dacă nu mă înșel — corespondent al ziarului „Curentul“, care pornind tot dela premisele de mai sus, spunea, spre a se putea constata cât de iubită este slova românească și cea ungiurească în Secuime să se concretizeze de „Fundajiile Regale“, în chip precis, câte numere trimise din revista: „Albina“ au fost primite „refuzate“ de notarii, primarii, avocații, învățătorii din aceste părți, câte de școalele primare de stat și câte de cele confesionale, de preoți, etc. Și câte ziare maghiare se citesc de aceștia. Stăruim și noi asupra acestei propuneri.

Iată cum, deci și azi minoritarii continuă opera de înstrăinare a populației românești, din acele părți și încă cu ce tupeu și perseverență. Și, culmea ridicolului, tolerați, susținuți și apă-

raji de noi. Ce rușine! Rușine națională de care nimeni nu roșește, nimeni nu se sesizează.

Ca remedii, unele le-am sugerat, direct, și mai alas indirect în cuprinsul expunerii, altele se vor urma, cărora anticlpez pe acestea: a) Să fie numiți primari români — români născuți, nu făcuți — acolo unde se găsesc, iar unde nu, să fie numiți învățători români, care — spre a-și exercita și această nouă misiune — să fie scutiți de orice activitate extra școlară. b). Să se intensifice acțiunea școlii și a bisericii — factori cari să se bucure de un sprinjin real, special din partea statului — făcându-se simțite și vii, fecunde aceste instituții sociale de prim ordin.

c). Sancțiuni severe și prompte pentru toți acela care se fac și vor să uite de drepturile noastre cetățenești și naționale și datorile lor de cetățeni ai acestei țări. d). Difuzarea culturii prin ziare, reviste și cărți, acțiune de stat și sprijinită de toți bunii români.

FLORIAN STĂNICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

## Poezia tradiționalistă și poezia modernă

### PARTEA I.

I. Romanul și poezia. II. Poezia astăzi este o hrană spirituală „care nu se mai consumă de către marele public“. III. Cele două ramuri ale liricii noastre, legăturile reale între prezent și trecut. IV. Care e situația poeziei dela Eminescu încoace, mersul liricii noastre până la război, încrucișeri de tendințe și raze de influență: a) Eminescu, punct de răscruce, b) Coșbuc, moment de răscruce, c) urmașii lor, prilej de reacțiune: Duiliu Zamfirescu, Ovid Densusșianu, Viața nouă.

#### *I. Romanul și poezia.*

În vitrina librărilor, astăzi pozează coperta romanului de toată speța. Indiferent de vârstă sau pricepere, cine se 'ndeletnicește astăzi cu scrisul, lansează în piața slovei românești, romane. Poezia e sacrificată. Poeți cu reputație în metrica stihurilor, în puțină vreme, abandonează poezia de dragul unei proze, în care prea puțin omenesc și sentiment a putut să pul.

Să fie oare doliul unei vieți pe care matena și științele exacte, au coborât-o 'n glodul vieții animale ?

— Cauzele acestei supraproducții literare în acest gen, sunt caracteristicile vremii. Atmosfera societății de după război, în care tendințe și curente politice și sociale sunt frământări în drum spre noi orientări, a fost și este un bun material pentru romane. Poezia, datorită idealului său estetic de astăzi, nu mai poate folosi ca romanticii această substanță. Deci anemlerea ei.

— Apoi viața sbruciumată și aspră 'n care goana după bine e singura lumină, îndeamnă pe omul modern să găsească soluționări în literatură, problemelor pe care viața i le pune nedeslegate în față. Și pentru acest caz romanul e mai preferat. Autorul, încurajat de public și editor, va cultiva acest gen.

— Se mai adaogă și lipsa unei tradiții în acest gen. Romanul a avut slabe reprezentări în literatura noastră înainte de război. — Filimon, Bolintineanu, Zamfirescu, C. Sandu-Aldea, fiind încercări sfoase. — Mai cucerește romanul și prin nou-tatea lui.

## II. Poezia „nu se mai consumă de către marele public”.

Cauza trebuie căutată chiar în destinul ei. Poezia este genul meditației, ea transformă datele realității concrete, printr'un proces de elaborare internă. Și chiar de pleacă dela evenimente și fapte concrete, poezia este efemer legată de ele. Se apropie mai mult în marginile ei cu filozofia sau mai precis cu metafizica.

Pentru a fi înțeleasă dar, se cere o sforțare intelectuală și o pregătire specială, care lipsește însă celor mai mulți dintre cititorii.

Deci legătura între creatorului de poezie și marele public, e problematică. Se mai adaogă și desgustul pentru poezia slabă, ca o ruptură să se facă și între acei ce mai au puțin gust de poezie.

## III. Cele două ramuri ale liricii noastre, legăturile reale între prezent și trecut.

Pentru a ne da seama mai bine de poezia lirică de astăzi, e necesar să aruncăm o privire generală asupra poeziei românești din veacul XIX-lea până la război și să stabilim legăturile reale între prezent și trecut.

Dacă cercetăm poezia română pornind dela cunoscuta dualitate artistică rămasă în estetică dela Nietzsche, găsim două tipuri : tipul obiectiv și tipul subiectiv.

— În cea dintâi categorie intră poeții cari privesc lumea și viața așa cum este, sunt căutătorii notelor de armonie și echilibru. Ei tind să înfățișeze lumea în aspectele ei plastice, variate și pitorești.

— Incepem cu V. Alexandri și înșirăm pe aceeași linie pe Dimitrie Anghel, Duiliu Zănefirescu, George Coșbuc iar dintre cei de azi pe Ion Pillat, cu toate că fac parte din curente poetice deosebite.

A doua categorie sunt poeții aplicați mai mult către interior, către gând și ceiace le dă simțirea. Pentru ei lumea și viața sunt prilejuri de gândire, sunt chinuți de probleme metafizice, însetați de adâncimi și necunoscut.

Linia acestor poeți începe cu Grigore Alexandrescu se ridică și culminează cu Eminescu, continuă cu Cerna, Iosif și Vlahuță și se termina cu Arghezi și Lucian Blaga.

Primul tip, cel obiectiv este prima ramură, poezia descriptivă și pitorească iar al doilea tip, subiectiv, este poezia neliniștii metafizice și de concepție.

Acestea sunt cele două ramuri ale liricii noastre. De aceste linii, marcăm legătura între trecut și prezent.

*IV. Care este situația poeziei dela Eminescu încoace, care a fost mersul lirice noastre până la război, încrucișeri de tendințe și raze de influență.*

a) *Eminescu, punct de răscruce.*

Momentul eminescian reprezintă în literatura noastră, cea dintâi culme a poeziei noastre litice. Două probleme ridică momentul eminescian: înalta lecție servită de poet, ni-a fost un criteriu de apreciere a poeziilor de mai târziu, calificativul a căzut potrivit cu posibilitățile unei comparații și apoi în defavoarea urmașilor în poezie ni s'a părut că isvorul exploatat de Eminescu a fost secăt de dânsul așa că o încercare pe acelaș drum ar fi o sigură condamnare la mediocritate.

Dacă Eminescu este gloria unui moment istoric în lirica noastră era natural ca în raza sa de influență să intre și urmașii săi. Și aproape toți poeții au pornit dela Eminescu. Au fost elevii marelui dascăl atât în sentimente cât mai ales în ritmul și armonia versurilor.

Nu mai vorbim de literatura curat eminesciană, la poeții din imediata sa apropiere și cari în mod fatal au fost umbriți dela gloria marelui poet, dar această influență o găsim și la

poezii care înseamnă ceva 'n literatura noastră — tradiționalistul Crainic și moderniștii Arghezi, Blaga, până și Ion Barbu au elemente eminesciene în poezia lor.

Numai că aceștia sau smuls la timp din mrejele eminescianismului, pe care l-au folosit ca exemplu, lucrând apoi prin sforțare proprie. Și

b) *Coșbuc, un moment de răscruce.*

Continuatorul firesc al ideologiei lui Alecu Russo, A. Kogălniceanu și Vasile Alexandri, a fost curentul ce s'a dezvoltat sub covârșitoarea influența a lui George Coșbuc.

Poet de factură populară, atât în simțire cât și în meșteșug, Coșbuc a deschis larg izvoarele liricii poporului pentru poezia cultă.

Dela întemeierea „Sămănătorului“ alături de Vlahuță, Coșbuc a luptat pentru întoarcerea literaturii către izvoarele proprii și pentru legarea firului tradiției naționale.

Arta sa evocatoare și pitorească, muzicalitatea versului, simțirea încărcată de lumină, au făcut din Coșbuc un moment de răscruce sub influența căruia s'a dezvoltat o mare parte a liricii noastre. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Incepând dela poezia semănătoristă până la cea tradiționalistă de astăzi, cu toate transformările realizate de Goga sau Crainic, a stat sub influența „poetului țărănimii“, păstrător al unei experiențe și arte naționale.

Eminescu și Coșbuc sunt stâlpii poeziei românești. Primul i-a dat adâncime și dimensiuni, al doilea, frăgezime și firesc.

c) *Urmașii lor, prilej de reacțiune.*

Mulți dintre urmașii acestor doi începători, nu au lucrat pentru creștere ci au rămas simpli imitatori sau au exagerat partea mai puțin poetică din opera lor. Aceasta tendință a liricii noastre a făcut să nască reacțiuni puternice mai ales din partea acelor care prin contactul cu literaturi străine își întocmeau noi crezuri politice.

Așa s'a ridicat Duiliu Zamfirescu, slujitor al literaturilor clasice și Ovid Deușianu, slujitor al simbolismului francez.

Ei s'au ridicat în special împotriva literaturii populare în poezia cultă și în general împotriva etnicului în artă. Așa îl vedem pe D. Zamfirescu, luptând împotriva lui Maiorescu și a poporanismului la Academie și pe Ovid Deușianu luptând împotriva lui Nicolae Iorga și a Sămănătorului la „Viața nouă“.



Deși porniți sub steaguri deosebite ținta lor era comună: emanciparea poeziei de elementele locale și creierea unei estetici noi, așa cum începuse să se arate prin apariția poeziei lui Alex. Macedonski, Ștefan Petrică și Iuliu Cezar Săvescu.

Dacă ei aveau dreptate să se ridice pentru eliminarea tuturor elementelor nepoetice din poezie și dacă puteau să propună noi nume estetice pentru ridicarea ei, nu aveau dreptate atunci când încercau să scoată poezia din făgașul ei cel bun, acela al lui Alecsandri, Eminescu și Coșbuc, adică să o înstrăineze de spiritul național, rupând contactul cu izvoarele populare, cari constituiesc și astăzi, pentru noi adevărata substanță, materialul cel bun pentru a fi prelucrat și turnat în vers românesc.

Ovid Deusușianu s'a făcut vinovat de greșeli și mai mari. Tinzând către universal și omenesc, profesa aruncarea directă în ele, refuzând contactul cu viața locală. Aceasta o făcea pe calea introducerii integrale la noi a simbolismului francez, curent poetic cu sensibilitate și probleme formale specifice sufletului și culturii franceze din a doua jumătate a veacului trecut.

Mișcarea literară dela „Viața nouă“, prin autoritatea științifică a conducătorului ei, a constituit în adevăr unul din momentele principale ale trecutului nostru poetic.

— După război mișcarea dela „Viața nouă“, s'a curmat. Poezii simbolști cari au mai rămas au lucrat independent.

— Semănătorul, l-a fel și a ncheiat activitatea odată cu împlinirea unității naționale.

— Reînviată tradiția lui, a fost continuată de „Cândirea“.

— „Viața românească“, apare și acum la Iași, trăgând gândul și acțiune ei originară, fără a-și putea justifica existența în cadrul culturii și problemelor românești.

## PARTEA II.

I. *Poezia contemporană.* a) Cercurile importante în care s'a dezvoltat poezia contemporană. b) Clasificare poeziei contemporane, categoriile și curentele poeziei de azi: a) poezia tradiționalistă, b) poezia modernistă și c) poezia extremistă. II. *Poezia tradiționalistă.* a) Reprezentanții tradiționalismului. Note asupra vieții și operii lor, b) Tradiționalismul e o continuare și o complectare a Semănătorului. III. *Poezia modernă.* a) Caracterizare generală. b) Grupul modernist de inspirație autohtonă. Reprezentanții lui. Note asupra vieții și operii lor. c) Poezia simbolistă sau decadentă. d) Reviste reprezentative ale poeziei noi.

e) Mișcarea dela „Viața nouă“. f) Partea cea bună a simbolismului. g) Reprezențanții de seamă ai simbolismului. h) Poeții simbolști de după război. IV. *Poezia extremistă*. Oameni, reviste, năzuințe.

### I. *Poezia contemporană*.

Ajunși din nou în fața prezentului să încercăm o dare de seamă asupra poeziei actuale. Ceiace caracterizează poezia actuală spre deosebire de cea dinaintea războiului este varietatea ei estetică. Nota poeziei de azi e diversitatea.

a) *Cercurile importante în care s'a dezvoltat poezia contemporană*, sunt: Gândirea, Viața românească, Sburătorul și revistele de extremă noutate estetică: Contemporanul, Unu, 75 H. P. Punct, Integral.

Intre acestea rolul „Gândirii“ este de-o netăgăduită înălțătate. Nu numai că a format talente, poeți cu renume, dar ceiece e și mai greu, a reeducat talente rău îndrumate de celelalte cercuri.

b) *Clasificarea poeziei contemporane*. Desprinzând din varietatea estetică a poeziei de azi câteva categorii prin note esențiale, putem face o clasificarea a poeziei de azi.

#### a) *Grupul tradiționalist*.

Cel dintâi grup, mai unitar și mai deplin realizat este format în paginile „Gândirii“ și e reprezentant de Nichifor Crainic, Ion Pillat și Vasile Voiculescu, pe care-l vom numi grupul tradiționalist sau neoclasic.

Acești poeți au știut folosi cu pricepere experiența poetică apuseană și totodată să păstreze o legătură puternică și continuă cu tradiția poeziei noastre culte dela Alecsandri, Eminescu și Coșbuc și cu producțiile populare.

Printr'o prelucrare a elementelor de viața autohtonă, acești poeți s'au ridicat până la echilibrul și armonia unei adevărate poezii clasice.

#### b) *Grupul modernist*.

Al doilea grup, mai puțin unitar este grupul modernist, reprezentat de Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, Adrian Maniu și Aron Cotruș.

Aceștia, deși au fost mai puțin închinați către tradiția noastră artistică, au exploatat mai departe izvorul eminescian și au prelucrat material popular, adâncind ființa noastră etnică, cu mijloace și experiențe poetice noi, dela Baudelaire la expresionismul german contemporan.

L-am mai putea numi și grupul modernist de inspirație autohtonă, spre deosebire de poeții simbolști care s'au desprins dela Viața nouă, revistă care după război n'a mai apărut, iar poeții s'au dezvoltat individual și reprezintă poezia simbolistă de după război.

Între poeții grupului modernist de inspirație autohtonă, Ion Barbu e mai îndepărtat din punct de vedere al materialului pe care îl prelucrează.

Ca și ceilalți poeți din aceeași categorie el nu are prea multe legături cu poezia noastră cultă mai veche, în afară de Eminescu, și nici cu sufletul popular. Mai multe legături are cu poezia ermetică franceză dela Mallarme până la Valery.

c) *Poezia extremistă*, e a treia categorie de poeți, ciudată în felul ei. Numele i s'a dat de către d. Eugen Lovinescu. Poeții care o reprezintă îi zic „poezia însuși“, cred că au descoperit poezia cea adevărată.

Revistele unde se elaborează poezia extremistă sunt: *Contemporanul*, 75 H. P. *Punct*, *Unu*, *Integral*, cu reprezentanții ei de seamă: Ion Vinea, Tristan Tzara, Ilarie Voronca, B. Fundoianu, Sașa Dana, — un grup de evrei.

Care e năzuința lor ?

Unul din ei, B. Fundoianu, a afirmat „că poezia românească e lipsită de individualitate și că nici nu există până astăzi“, adică până la ei.

Acești poeți din ultimă oră reprezintă și au reprezentat o seamă de curente streine, așa cum sunt: cubismul, futurismul, suprarealismul, dadaismul, integralismul.

Remarcăm că acești poeți sunt rezultatul ultimilor încercări de alchimie poetică din literaturile germană, italiană și în special franceză.

(va urma)

D. TĂTĂROIU

# Din când în când

*Din când în când îmi vii în gând  
Te văd frumoasă, surâzând  
Cu ochi-ți dulci scânteetori  
Cum i-am văzut de-atâtea ori.*

*Din când în când te văd în vis  
Cu brațul plin de dor, deschis  
De par'c'aștepți să-ți sar în el  
Încetinel... Încetinel.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Din când în când, în pieptul meu  
Se 'ncinge dorul, tot mai greu  
Și-ași vrea atunci să te cuprind  
La pieptul meu să te alint...*

*Dar brațele 'nzadar le 'ntind  
Căci tu ești vis... Te văd plutind  
Iar zările între noi se 'ntind...  
Și gânduri triste încet mă prind...*

**LEONTIN BALȘ**

---

# MI-E DOR...

de ȘTEFANIUS

*Mi-e dor de codrul înverzit  
De ciripit de păsărele  
De seri senine 'n asfințit  
Mi-e dor de nopți cu stele.*

*De isvorașul care fuge  
Pe lângă moară 'n cetișor  
Și de viața ce se scurge  
In umbra anilor. Mi-e dor.*

*Mi-e dor de stână și de oi  
Ce vin să se adape  
Mi-e dor de-un cântec de cimpoi  
Pe malul unei ape.*

*Și de cavatul ce răsună  
În nopți târzii și gânditor  
O doină dulce-acolo 'n stână  
Din timpurile vechi. Mi-e dor...*

---

## Folklor din Bihor

Inima mea-i scrisă 'n sânge,  
De trei ori pe zi ea plânge.  
Mai bine-ar fi scrisă 'n piatră,  
Să nu plângă niciodată.

\*

Scrie-mi nănuță, scrie,  
Pe cârpă și pe zaghie.  
Când te o ajunge dor de mine,  
Caută 'n jos pe lângă tine.

\*

Cât fuse iarna de mare,  
Tot cu mândra 'n șezătoare.  
Altu o șezut și-o dormit,  
Și pe mândra a dobândit.

\*

Pân fusei la maica fată,  
Nici țesui nici pusei pânză.  
Numai fișcurai<sup>1)</sup> în frunză.  
Iar dacă mă măritai.  
Și țesui și pusei pânză,  
Lăsai dracului de frunză.

\*

Maica m'a făcut bărnaci<sup>2)</sup>  
Mă dădu după căoaci<sup>3)</sup>  
Eu cu căocia mea,  
Nu pot ține muerea.

\*

Răsărit-o luna 'n șură,  
Nu-i aici cine-mi dă gură.  
Răsărit-o luna 'n prag,  
Nu-i aici cine mi-i drag.

\*

Nana cu zaghia albă,  
Trecu iar către dumbravă.  
Ea-mi făcu cu zaghia,  
Ca să merg și eu cu ea.

Foaie verde de bujor,  
Crapă nana de-al meu dor,  
Că-s tânăr și nu mă 'nsor  
Să știu că nana ar crăpa,  
Curând nu m'aș însura.

\*

Tot deaceea mi-a fost dor,  
Să văd mintea fetelor.  
Tot deaceea mi-a fost jele,  
Să văd mintea mândrei mele.

\*

Fetele până ce-s fete,  
Cine le mai vede bete.  
Iară dacă se mărită  
Tot cu iaga<sup>4)</sup> cea de-o litră.

\*

Ce hasnă<sup>5)</sup> fată de tine,  
Că te gata mâta bine,  
Vi la joc, nu te ia nimeni.  
Stai în locul măturii  
Ca și mama pădurii.

\*

Nănuța cu nasul lung,  
Duce mâncarea la plug.  
Uitându-se pe răzoare,  
Varsă oala pe picioare.

\*

Bate cisma pe tureac,  
Batăr<sup>6)</sup> nu-i făină 'n sac.  
Cel cu pana de cocoară,  
N'are ce duce la moară.  
Dară eu cu pană mică,  
Și-aseară dusei o vică<sup>7)</sup>.  
Câți se țin că-s jucăuș,  
Toți sunt săraci și colduși<sup>8)</sup>.  
Câți se țin că știu juca,  
Acasă n'au ce mânca.

<sup>1)</sup> fluera, <sup>2)</sup> oacheș, <sup>3)</sup> fierar. <sup>4)</sup> sticla, <sup>5)</sup> folos, <sup>6)</sup> cu toate că, <sup>7)</sup> măsură pentru cereale, <sup>8)</sup> Cerșitorii.



Fată mare jueăușă,  
Cu gunoiul după ușă.  
Pune boii la tânjeală,  
Și scoate gunoiu afară.

\*  
Foaie verde foi de foi,  
Mândruță ci-o fi de noi.  
Eu cu două tu cu doi,  
Ori ne sfădim amândoi.

\*  
Bade de urâtul tău,

\*) Cerșetori.

Face-m'oi trestie 'n tău<sup>o</sup>).  
Făte mândro ce te-i face,  
Că și eu încă m'oi face.  
Mândră, bourean de baltă,  
Și-oi mânca trestia toată.

\*  
Mult mă muștră măicuța,  
Că mi-i neagră mândruța.  
Trag nădejde c'o albi,  
Odată cu bivoli.

Cules de **LUCIAN MUSTAȚĂ**

## Folklor din Bihor

Unde șede urātu  
Se 'negrește pământu  
Unde șede dragostea  
Se 'nverzește paviștea.

\*  
Foaie verde din ogrezi  
Bădiuș ca a-l meu nu vezi  
Ochiți mândri ca ș'a lui  
Nici 'n târgul Binșului.

\*  
Fă-mă Doamne ce mii face,  
Fă-mă pasere măiastră  
La bădița la fereastră,  
Să-l văd seara ce cinează.  
Peste zi unde s'asează  
Și la ochii cui veghează

\*  
Hai mândră să ne iubim  
C'amândoi ne potrivim  
Și la ochi și la sprâncene  
Ca doi porumbași la pene  
Și la ochi și la cătat  
Ca doi porumbi la sburat.

\*  
Mândruțiță din Bihor  
Nu-mi trimite atâta dor  
Și pe lună și pe nor  
Ce-mi trimite mai pușintel  
Și te țipă tu cu el.

Ce ești mândro subțirică  
Bade dragostea mă strică  
Ce ești mândră subțirea  
Bade dragostea mi grea.

\*  
Mărie și Mărioară  
Ochii tăi mă bagă 'n boală  
Sprincenele mă omoară.  
Și gurița ta mă scoală.

\*  
Șapte munți ș'o păduriță  
Vino mândră dă-mi guriță.  
Șapte munți ș'o vale adâncă  
Vino mândro și mă culcă.

\*  
Ochii mei și cu-a mândri  
Nu mai nu pot vorovi  
Și săi pot pune într'un nume  
N'ar mai fi ca ei pe lume.

\*  
Mândruță buzăle tale  
Unsule-o măta cu miere  
Să se lipească de-a mele  
Mândruțo gurița ta  
Mândră o făcut măta  
Se potrivește cu-a mea.

Cules de **LEONTIN BALSĂ**  
țaran din com. Cociuba Mică.





*Așa se scurge viața poporului nomad;  
In el dureri se frâng ca apele în vad,*

*Ca razele în nor\*.*

Cu toate că majoritatea poemelor d-lui Aurel Cărciumaru, după cum am spus mai sus, constituiesc o sinteză de influențe streine, totuși se poate observa la d-sa un fapt îmbucurător, se poate observa procesul de epurajie dintre poezia asimilată și ceea ce ar forma autenticul, autentic care deși în volumul actual se evidențiază prea puțin, trădează totuși, atât cât e, o sensibilitate și un tumult sufletesc, care cer o anumită expresie, dar pe care deocamdată d-sa nu o poate furniza.

Pentru aceasta, d. Aurel Cărciumaru merită toată atenția și am ferma convingere că într'un viitor apropiat va reuși să-și impună talentul într'o nouă și originală ipostază.

E. VLĂDESCU

## „Sunt soldat și călăreț” — roman

de Neagu Rădulescu

Vitrina literară a fost recent împodobită cu un nou roman: „Sunt soldat și călăreț”, de N. Rădulescu.

Scriitorul este prea puțin cunoscut, deși la primul său debut: „Dragostea noastră cea de toate zilele”, a fost distins cu premiu de S. S. R. Numără al treilea debut și se găsește în pregătirea a noi surprize, care-i deschid largi și frumoase perspective în literatura românească.

Scriitor de un realism isbitor înbinat cu fin spirit psihologic, o frază melodioasă, curgătoare, decentă, iar mai presus un humor firesc, impresionabil.

„Sunt soldat și călăreț”, numără 285 de pagini de abundent, antrenant și spontan humor. Este un roman al cărui cuprins îl anticipează sugestiv — titlul. — Se poate pe bună dreptate afirma, că este un roman autobiografic, lipsit însă de acel subiectivism cu tendințe speculative, care are efectul de a condiționa și micșora valoarea literară a unei lucrări și uneori de a o compromite iremediabil. Este un roman autobiografic; un roman al nostru al tuturor. Și mai ales da o realitate ce nu se desminte nicio clipă. Nimic neobișnuit, nimic exagerat!

Mentalități, moravuri sociale curente..., un cadru de realități în care totul se definește minunat. Personajile abil recrutate, vocabular perfect compatibil, trăesc intens și puternic.

Personajul principal: Neață Ion, student în drept și scriitor esseist. Original din Turnu Măgurele.

Las pe planul secund idilele. — chiar amuzanta aventură cu madam Burcă, avangardată de javra insuportabilă „Tarzanel”, ș. c. — inerente unui student și mai exact unui soldat.

Neață Ion, „pifan”, fără surse materiale, cu chirie restantă, părăsește camera dela etaj, înarmat în vederea pifăniei cu o ladă pe care i-o refuză puterile spre direcția... cazarma. În drum i se atașează Leb Haimovici, — în aceeași impresionabilă situație — absolvent în medicină,

viitor și prețios camarad. La regiment dualitatea înfiripată contractează cunoștința lui Garabetian, al cărui abdomen de proporții impunătoare, va periclita cândva estetica alinierii; Petre Oană, provincial, adventist, care mai târziu furat de colectivitate, va deveni un abil și pasionat colecător de nuduri, etc.; Paul Mirodonescu, tipul protejaturii; în fine, un tip ceva mai caracteristic, — Luca Brânjaru, teolog, antisemit, gardist, pe care-l vom vedea dormind în pat la mansardă, cu Neață și puturosul Leb, fără niciun respect față de ventuzele acestuia, dându-le în întunerecul mansardei o utilizare independentă.

Echiparea ș'apoi imbarcarea obișnuită cu destinația Șc. militară, pentru examen. Examenul..., ca examenul! Se reîntoc toți.

Acum începe cu adevărat milităria. Abia acum vor începe pifaniteteriști să facă agreabila cunoștință a iluștrilor majori, sergenți, caporali, etc., cari le vor face educația ostășească. De acum va începe „pifanul Neață”, — la stân-ga — la dreap-ta — făcând recunoașterea punctelor cardinale până la leșin, și să atingă maximum de viteză în mătăniile orodate.

Viața de cazarmă cu deliciile ei obișnuite.

Un riguros examen de saluț, precede descazarmarea, pe care Neață îl trece, ajungând în situația de a primi oferta lui Leb — la mansardă — în compania teologului, care prin lectura polițistă sonor practică va atenta la odihna camarazilor.

Neață, intră în grația maiorului Dispiriș, care-l repartizează la birou, unde va juca moară ca să câștige „superiorul”. va linia tablouri și totaliza solde, etc... Milităria devine acceptabilă, plăcută chiar.

Un neprevăzut: Vizită medicală generală, făcută de Colonel-medic-Neață suferă de ochi și este propus pentru comisie — Perplexitate! Perfect sănătos, imploră pe toți, dar nu-l crede nimeni. Comisia îl dispensează. O intervenție neașteptată. o eroare. (?) Neață dispensat.

Intors la vechea proprietăreașă pentru a-i achita chiria restantă, ia act de vânzarea lăzii și a manuscriselor la kilogram, care i se reținuseră, până la achitarea chiriei. Scandal!

Drumul la gară, trenul spre Turnu Măgurele, cu neclintita hotărâre să se sinucidă — căsătorindu-se — cu... „fata consilierului”.

O pală caracterizare, rezumându-mă la viața strictă de militar, cum am precizat din început. Dealtfel, intenția autorului n'a fost decât aceasta: — Să ne prezinte viața de cazarmă așa cum este, o trăește și o cunoaște fiecare; alunecarea colectivă spre făgașul unei vieți mai reale și aspre, drept cosecință a vieții de militar.

Un roman isbutit, în care caricaturistul Neagu Rădulescu, autorul acelei minunate fresce literare și politice: „Nimic despre Japonia” ne-a desvăluit încă o fațetă a ineputzabilului D-sale talent.

Îi prevedem un deplin succes, pe care de altfel îl merită cu prisosință.

GH. M. PĂUNESCU

# Luminișuri în somn

de Dumitru Hinoveanu

— Tipografia „Athenaeum” — Satu-Mare, 1936. —

„Luminișuri în somn” e o elegantă plachetă de versuri, apărută la finea anului trecut și semnată de colegul D. Hinoveanu, care își face apostolatul într'un sat din nordul țării.

Poezia sa e izvorită dintr'o dinamică psihologică foarte puternică. Atitudinea de viață ce se degajează din conținutul plachetei, este aceea a omului care nu așteaptă nimic dinafară, ci se închide în sine însuși; și trăiește în tovărășia eroilor pe ale căror morminte cresc lalele semănate de gingașe mâini, în devălmășie cu viorele și păpădiile semănate de vânt și năpraznice furtuni, Pesimismul e vădit. Dar nu e dinamitar. E resignant și duos.

*„Aici e soare și miros de ceruri și de flori...  
Ne vin în minte toate câte au fost. Și cer viață...  
Cu ochii închiși și anii 'n frig tremurători,  
Imi pregătesc cum mă pricep plecatul meu în ceață”.*

(Loc de reculegere)

Pentru român chiar prăbușirea în neant, îngroparea definitivă în noaptea veacurilor, nu e un motiv de revoltă. Împlinirea destinului fiind inevitabilă, e privită cu ochi limpezi și cu judecată nealterată. Moartea e tragică într'adevăr, dar acest fapt nu constituie un motiv de spaimă pentru omul care știe că destinul nu poate fi înfrânt.

*„Noi să murim aici, stând cu vecia în față,  
Și 'n suflețe cu ruine și vorbiri de sărbătoare...  
Să urmărim, zâmbind, cum ne apune în ceață,  
Atât de 'mbătrânit și cel din urmă soare...”*

(Ceas în clar de lună).

Lumea aceasta nu-i nici mai bună, nici mai rea, decum a fost ieri, și de cum va mâine și întotdeauna. Viii cu viii; morții cu morții

Dar, totuși, amintirile ni-s scumpe.

Și nu putem uita ușor pe cei cari ne-au fost dragi.

... In treacăt, vor veni la anul... Te vor cerceta.

Să 'nțelegi că dorul de trăire nu va înceta...“

(Sufletul se uită înapoi)

Cred că autorul acestor „Luminișuri în somn” trăiește mereu în lumea gândului și a visurilor.

Stihurile sale tradează mucenicie, gând și trăire lăuntrică. Departe de sgomotul obișnuitei vieți cotidiene, urzită din convențiuni sociale care ascund perversități mici și de suflet și fatiseisme, prietenul Hinoveanu și-a plăsmuit o lume proprie, o lume interioară cu vise și trudă spirituală, și chiar atunci când realitățile crude se profilează intens pe ecranul gândirii, imaginea rămâne tot interioară

*„Cărăruie albă. Doruri. Primăvară.  
Gânduri fulguite în tăceri de seară.*

*Plopi cu toamne 'n suflet. Liniște deplină.  
Ochi albașiri 'n moarte. Hohot de lumină...*

(Căărue albă.)

În epilog, găsim, în poezia „Cântec pentru mine” — O constatare interesantă pe care o face autorul. Asumează că în momentele de față un poet nu-și poate găsi nici așezarea corespunzătoare pe scara valorilor sociale și nici prețuirea cuvenită. Da. E adevărat. Acum e secolul mașinismului și al romanului de aventuri.

Poezia nu e gustată de public. Poezii zac în uitare și mizerie. Gândiți-vă numai la acel talentat stihuitor Artur Enășescu care, în aceste vremuri de huzur și nesfârșite bairamuri cu șampanie și femei ușoare, își scuipează plămâni pe străzile Capitalei, fără ca cineva să se sinchisească de cruda-i soartă. Nădăduim însă, că va sosi timpul când ne vom integra în spiritualitate așa cum se cuvine. Atunci, adevăratele valori spirituale vor fi prețuite, iar secăturile bugetivare vor fi svărlite peste bord.

ION BERINDE

## Cărți pentru tineret: Milionul lui Prichindel (roman) Al. Olinescu Cartea copiilor mei: Paul Doumer ed. „Cugetarea“

Începuseră să apară în unele edituri, tot felul de cărți cu tendințe mai mult de cât indecente, criminale chiar, menite să pervertească sufletul nădejdi acestui neam, sufletul tineretului. Cărți de aventuri, romane poliștice descrieri cu un cult nemărginit pentru trupul desgolit, toate murdăriile, josnicile sunt redată cu intenții de a denatura și de a face din tineret niște desechilibrați, monștrii și nu oameni adevărați, personalități morale — creatoare. În goana după arginți și în solda demonului sau a comunismului, n'au preocupat nici un mijloc pentru ajungerea diabolului scop.

Ca o reacțiune la această manevră meschină, oamenii de bine din această țară au căutat să susțină adevărata literatură, cartea sănătoasă care înobilează inima, cultivă sufletul și înbogățește mintea. În fruntea editurilor, în această privință, stă tânăra și româneasca ed. „Cugetarea“, de numele căreia se leagă apariția atâtor cărți de factură înaltă. Amintim pentru acum „Milionul lui Prichindel“, lucrare — roman — care a și fost premiată de editură. Cartea aceasta este chemată să satisfacă pornirea spre romane a tineretului. Este un roman care poate fi citit de orice tânăr, în care buna cuviință, omenescul și obiectivitatea, călăuzesc iar sentimentele într'adevăr sănătoase sunt cultivate.

— Acolo însă unde editura aceasta a știut cu prisosință să scoată o carte mare și demnă și s'o pună în mâna tineretului, drept catechism al vieții civice și naționale, a fost editarea lucrării:

„Cartea copiilor mei“, de Paul Doumer (fost președinte al Franței. Sunt în această carte condensate atâtea sfaturi sugestive, redată în-

tr'o formă accesibilă, plăcută și atractivă. Dildele abundă la fiecare pas, culese din toate domeniile de activitate ale vieții.

Fiecare tip de individualitate își găsește imaginea unui erou, a unui om de caracter, a unui om de știință, etc., care să-i convină și pe care să-l aleagă drept stimulent, călăuză în viață.

Sunt discutate cu competență rară și cu un remarcabil talent atâtea probleme în cadrul ciclurilor: „Omul“, „Familia“, „Cetățeanul“, „Patria“, fiecare divizat în 7—8 capitole distincte.

Toate ideile capitale ale vieții sunt discutate și clarificate aci. Cartea poate fi pusă, adecă trebuie pusă în mâna oricărui tânăr, dar poate fi discutată și pătrunsă, capitol de capitol, în orele de morală. Constitue un îndreptar prețios pentru orice vârstă. Ori cine își face o mândrie având în bibliotecă sa această carte, și devine un om integru, pătrunzându-se de ideile mari ale ei.

Mai ales că ed. „Cugetarea“ a făcut-o accesibilă tuturor, pe un preț așa de mic — 45 lei.

## Manualul serbărilor școlare

Vol. I. Vol II ed. II-a : *Ilie I. Mirea*

Cu o prefață de D-l Prof. I. Simionescu

Ed. „Cugetarea“. București.

Rostul serbărilor școlare este mare și netăgăduit. Printre altele, este și acela că mai determină pe părinții copiilor să dea pe la școală, face apropierea necesară între școală și familie. Face școala mai plăcută și mai interesantă sâtenilor. Atât de ar putea realiza și tot e mult. Și o pot face acolo unde sunt întocmite cu pricepere și regularitate.

Rolul serbărilor a fost și este mare și deprinde de cei ce le alcătuiesc.

Strângerea materialului necesar, care adesea constituie o greutate de de neînviș pentru mulți a făcut adesea pe atâția să renunțe principial la organizarea serbărilor.

Colegul Ilie I. Mirea a pornit dela acest fapt, o realitate netăgăduită și a căutat să fie de folos la atâția, punându-le la îndemână, în două manuale, producțiile necesare, din toate domeniile, pentru organizarea serbărilor școlare. Astfel în aceste manuale găsim materialul necesar tuturor serbărilor școlare din cursul unui an; 1) *La început de an școlar*; 2. *La Crăciun*; 3. *La 24 Ianuarie*; 4. *La Paști*; 5. *La sădirea pomilor*; 6. *La 10 Mai*; 7. *La ziua eroilor* și 8. *La sfârșit de an școlar*.

Un material foarte variat și bogat, a fost cules cu sârguință și pricepere de d-sa și prezentat sistematic, la îndemâna tuturor.

Cât au fost de necesare aceste manuale, ne-o probează faptul că ambele volume au eșit în ediția II-a în foarte scurt timp.

D-l prof. I. Simionescu a recomandat ambele volume cu cuvinte destul de măgulitoare pentru autor. D-sa ne scutește pe noi de orice comentarii, pe care le socotim de prisos. Mai ales că a aceste manuale se recomandă deajuns de la sine, prin utilitatea ce-o aduc tuturor colegilor. Umplu un gol de mult și de mulți resimțitor.

Editura *Cugetarea*, a făcut un mare bine editându-le.

FL. STĂNICĂ

## † Victoria Blagi născ. Corbuțiu

*Învățătorimea din Bihor a încercat o grea lovitură prin pierderea uneia dintre cele mai harnice și distinse figuri ai ei. Cea care a fost învățătoare în comuna Rieni, plasa Vașcău, Victoria Blagi nu mai este. Necurățătoarea moarte, sub a cărei amenințare trăim cu toții, a secerat pe una dintre cele mai valoroase dintre noi. Cu inima adânc îndurerată, ne facem elementarea datorie colegială de evocare postumă a figurei celei ce a fost mult iubită noastră colegă Victoria Blagi.*

*Victoria Blagi născ. Corbuțiu a văzut lumina zilei în frunțașă comună bihoreană Ceica în ziua de 17 a lunii Martie anul 1885. Și-a luat diploma de învățătoare în anul 1906, iar la 21 Octomvrie 1921 Ministerul Instrucțiunii o numește învățătoare titulară definitivă în comuna Rieni unde a funcționat tot restul vieții sale și unde a îndeplinit muncă de deștelinare pe ogorul spinos a culturii naționale. A fost una din cele mai conștiincioase învățătoare depe meleagurile noastre, atrăgându-și peste tot binemeritatele laude a superiorilor. După 16 ani de rodnică activitate didactică, în etate de 51 ani s'a stins din viață după grele suferințe, lăsând unanime regrete în sufletele tuturor cari au cunoscut-o.*

*Cu sufletul cernit, ne rugăm celui Atotputernic pentru primirea sufletului ei printre cei drepți.*

REDAȚIA



BCU Cluj-Napoca University Library

# PARTEA OFICIALĂ

**Revizoratul școlar Beiuș.****Ordine Circulare**

**Către toate școlile primare de stat, școlile de copii mici și confesionale, de pe raza acestui revizorat școlar.**

**Nr. 1476/937.** — Pentru știre și conformare, vi se comunică în copie adresa Nr. 4004/937 a Onor. Prefecturii județului Bihor: „Domnule Revizor, Ministerul de interne, Direcția Generală a poliției, cu ordinul Nr. 18617 din 24 Martie a. c., ne-a dat instrucțiuni în legătură cu menținerea ordinii publice și siguranței statului. În acel ordin, între altele se dispune că învățătorii cari vor fi dovediți că desvoltă o activitate politică dăunătoare ordinii publice, depășind cadrul atribuțiilor lor profesionale și promovând o doctrină sau un program politic cu caracter de ațăare sau de încălcare a legilor autorității, vor fi considerați ca infractori de rând și tratați în consecință. Spre a preîntâmpina pe viitor orice acte din partea învățătorilor, cari ar fi dăunătoare mersului învățământului și ar contribui la știrbirea prestigiului acestora, — cu onoare Vă rugăm să binevoiți a pune în vedere tuturor învățătorilor dispozițiunile ordinului Ministerului de Interne. Prefect ss. Băncilă, Șeful Serviciului ss. indes-cifrabil.

**Nr. 1539/937.** — În conformitate cu ord. Nr. 210/937 al D-lui Inspector General primar Gh. Tulbure se aduce la cunoștința tuturor învățătorilor, candidați la gradul I, că după noile dispozițiuni C. I. G-rali, nu recomandă pentru înaintarea la gradul I, pe nici un candidat, care nu are la dosarul actelor doveditoare și Statul personal complectat în perfectă regulă, adică dela primul până la ultimul capitol, cu răspuns la toate întrebările și verificat de însuși revizorul școlar. Acolo unde statul personal nu are capitol special pentru notările la inspecții se vor trece calificativele din timpul stagiului (dela data înaintării la grad. II până azi) la capitolul „Conduita” și anume: ziua și luna inspecției, calificativul obținut și numele organului de control. Inspecțiile administrative sau cele fără calificativ, dacă au fost se vor trece și ele cu această mențiune. La capitolul „pedepse” se va indica numărul deciziei de pedepsire, iar întrucât pedeapsa a fost radiată sau prescrisă prin lege, se va aminti acest lucru. În cazurile contrare se va nota: N'a suferit nici o pedeapsă. De asemenea și la cap. „Concedii” și celelalte.

Totodată, se atrage tuturor atențiunea să respecte ordinul în vigoare și cererile pentru înaintare la gr. I să nu le mai înalnteze direct la adresa D-lui Inspector General, ci la adresa Onor. Minister, pe cale erarhică. Numai după înregistrarea lor la Minister, pot fi repartizate D-lor Inspectori Generali, pe regiuni.

Pentru complectarea dosarului se va ține cu strictețe seama de Circulara Dlui Insp. General Gh. Tulbure Nr. 2056/936, publicată de noi, în No. 2 al revistei..

**Nr. 1595/936,** Onor. Ministerul Educației Naționale, prin ord. Nr. 91.218/1937, dispune următoarele: „Domnule Revizor școlar, având în vedere că Buletinul Oficial nu mai apare, Ministerul a dispus ca pentru



publicarea certificatelor de curs primar, pierdute, să nu se ceară pe viitor decât taxă de 100 lei, pe seama Monitorului Oficial. Veți comunica în acest sens școalelor primare din județ. p. Director ss. Al. Voinescu, Șeful Serviciului Subdirector ss. F. Teodorescu. Binevoii a lua notă.

**1593/937.** — În conformitate cu ord. Ministerului Educației Naționale. No. 56667/937, se pune în vedere iutorilor directorilor de școli să ia înțelegere cu șefii subcentrelor P. D., cu toată bunăvoința, dându-le tot concursul, punându-le la dispoziție localul școlii ori de câte ori au nevoie, înlăturându-se animozitățile.

**Nr. 1694/937.** — Ministerul fiind sesizat că D-nele învățătoare nu se ocupă îndeajuns de educația igienică a elevilor și primesc în clasă elevele cu cârpă pe cap, neplepțanate de câteva zile, cu picioarele murdare. cu hainele tot într'o astfel de stare, încât într'o sală populată nu se poate respira, prin ord. Nr. 60.390/937, atrage atențiunea tuturor învățătorilor să ia măsuri ca elevii și elevele din școlile primare să se prezinte curați la școală.

Învățătorii cari vor fi constatați că și în viitor vor ignora executarea acestui ordin, vor suferi severe măsuri disciplinare.

**Nr. 1738/937.** — Se aduce la cunoștința tuturor învățătorilor că Ministerul prin decizia Nr. 12.092/937 amână ținerea examenului de definitivat, publicat a se ține la 24 Aprilie 1937, pe data de 25 Mai 1937,

**Nr. 1746/937.** — Se atrage atențiunea tuturor învățătorilor asupra noilor modificări ale legii învățământului primar, publicate în Monitorul Oficial Nr. 82 din 8 Apr. 1937. În special sunteți îndrumați să studiați cu atențiune art. 26, 27 și 29 referitoare la încasarea listelor de amenzi, cunoscând că în viitor, neîndeplinirea întocmai a procedurii legale. nu va mai fi tolerată.

**Nr. 1747/937.** — Se aduce la cunoștința tuturor directorilor de școli, că în luna aceasta li se vor trimite imprimatele necesare pentru întocmirea recensământului și a situației generale. Aceste lucrări se vor întocmi imediat după închiderea anului școlar. Se atrage în special atențiunea învățătorilor suplینitori, cari îndeplinesc și oficiul de de directori, să nu părăsească școala înainte de a încheia aceste situații. În întocmirea lor se vor citi cu atențiune toate instrucțiunile pe cari le conțin imprimatele, pentruca toate aceste lucrări să se întocmească în modul cel mai corect, spre a nu mai fi nevoite să fie restituite.

Cei ce nu se vor conforma întocmai prevederilor acestui ordin, nu vor primi salariul pe luna Iunie.

**Nr. 1763/937.** — Pentru știre și conformare, vi se comunică incopie ord. Nr. 5579/936 al Onor. Inspectorat Regional școlar Oradea. Domnule Revizar, Referindu-ne la raportul Nr. 1408/937, Vă facem cunoscut că învățătorii prezentați la gr. II și respinși pentru neîndeplinirea condițiilor de stagiu, trebuie să li se facă din nou inspecție spcială ca să se poată prezenta la examenul de gr. II, ce se va ține în 1938. Pentru Inspector General D. Marinescu. Șeful secției Petre Hrișiu,

Beiuș, 22 Martie 1937.

Revizor școlar  
**CONSTANTIN BORC**

Șeful cancelariei  
**MIRON MECHIU**

# CRIȘUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

---

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: REVIZORATUL ȘCOLAR — BEIUȘ  
REVISTA APARE LUNAR, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET  
DE REDACȚIE

---

DIRECTOR :  
CONST. BORC

SECRETAR DE REDACȚIE :  
MIRON MECHIU

---

**ABONAMENTE :**

**ANUAL — 120 LEI**

**PENTRU INSTITUȚII 500 LEI**

---

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Ori ce corespondență, ce privește revista noastră, schimbul revistelor și cărțile destinate pentru recenzie se vor trimite pe adresa: Revizoratul școlar Beiuș.*

---

*Redacția își rezervă dreptul de a introduce modificările pe cari le crede de cuviință, în articolele primite.*

---

*Manuscrisele nu se înapoiază. Cele nepublicabile se ard.*

---

*Colaborări se primesc până la 10 ale fiecărei luni.*

---